

Anke de Graaf

Kwetsbaar geluk

VCL serie

I

De villa waarin het gezin Hildenburg woonde was groot, licht en riant en stond in een rustige laan in de nieuwbouwwijk de ‘Kersenboogerd’ in Hoorn, in Noord-Holland. De woning had hoog opgetrokken muren, dat betekende ruime kamers op de eerste verdieping. Ze had veel grote ramen, een prachtige voordeur en een dak belegd met glanzende, blauwe pannen. Frank Hildenburg vond die blauwe pannen apart en hij vond ze mooi.

De villa stond te midden van een uitstekend verzorgde tuin. Daartoe reed zo nu en dan een werkbuss met een grote aanhangwagen van een hoveniersbedrijf vol gereedschap en materialen de Kastanjelaan in; Frank Hildenburg had geen tijd om te maaien, te snoeien en bollen te poten. Hij was de eigenaar van een goedlopend architectenbureau. Het bedrijf vroeg veel tijd en aandacht van hem, maar Frank deed zijn werk met plezier en grote inzet. Er moest geld verdiend worden om alle kosten te kunnen betalen en dat verdienen gebeurde gelukkig ook, het kantoor draaide lekker en het gezin in het grote huis had het financieel goed.

Ook in zijn privéleven was Frank een gelukkig en tevreden man. Als hij boos was, en dat overkomt iedereen toch van tijd tot tijd, kon hij behoorlijk uit zijn slof schieten, ook thuis bij vrouw en kinderen. Maar die boosheid werd dikwijls gevoed door het feit – dat maakte Frank Hildenburg zichzelf graag wijs – dat hij moest nadenken hoe de problemen en probleempjes ‘op de zaak’ het beste konden worden opgelost. Maar door gehannes thuis, meestal over onbelangrijke voorvalletjes, kwam hij aan dat denken niet toe. Het ergerde hem, er was zo weinig begrip, vooral bij de kinderen toen ze nog klein waren, en ja, dan klonken de woorden die hij de kamers inslingerde weleens te luid. Maar zijn vrouw noch de kinderen maakten zich er druk om. Het oudste jongetje, Frederik, had eens wijs tegen zijn kleine broertje gezegd: ‘Laat papa maar schreeuwen, hoe

harder hij schreeuwt hoe eerder zijn schreeuwijtjes op zijn. Dan wordt het weer stil.’ Maurits, toen vier jaar, had er weinig van begrepen. Toen Frank het hoorde had hij er hartelijk om gelachen. Zo gingen de nog kleine kinderen al zonder respect met hun vader om...

Nadat Frank Hildenburg en Marijke van Keulen elkaar achtentwintig jaar geleden ontmoetten op een gezellig avondje bij Tim Louwers en zich in de drukte om hen heen aan elkaar hadden voorgesteld – ‘Ik ben Frank Hildenburg, ik Marijke van Keulen’ – keken ze elkaar in de ogen en wisten ze beiden dat dit een ontmoeting was die ze niet meer zouden vergeten. Ze wisten het zeker: wij horen bij elkaar. Zo kan het gaan in het leven als je de juiste man of vrouw tegenkomt, als het geluk op je pad komt.

Het had geen zin lang verkering te hebben, ook een lange verlovingstijd om elkaar beter te leren kennen was voor hen nonsens, en toen ze elkaar ruim een jaar kenden zei Frank dat hij dolgraag met haar wilde trouwen en zei Marijke lachend dat zij dat ook met hem wilde.

Hun eerste woning stond aan de Tweeboomlaan. Het was geen groot huis, maar ze richtten het gezellig in en ze voelden zich er thuis. Ze waren gelukkig; geluk heeft niets te maken met een kleine of een grote woonplek. Ruim een jaar na de huwelijksdag werd hun eerste zoon geboren, Frederik.

‘Hij is vernoemd naar mijn vader,’ zei Frank. Ja, dat wist Marijke, ze wist ook dat de vader van Frank door iedereen Fred genoemd werd, Fred Hildenburg, maar Frank wilde dat beslist niet. ‘Ik vind Fred niet prettig klinken. Ons kereltje heet Frederik. Het is toch een mooie naam? Wij noemen hem vanaf dit moment altijd Frederik en als iemand in de familie of kennissenkring zijn naam toch afkort tot Fred, verbeteren we dat meteen. Je zult zien, als wij volhouden, blijft ons ventje totdat hij een oud manneke is geworden Frederik Hildenburg.’

Marijke, vanuit het kraambed, had lachend toegegeven.

Drie jaren later werd hun tweede zoon geboren, Maurits.

Heerlijke kereltjes, dappere mannetjes; hun ouders waren dolblij met het tweetal.

Toen Frederik zijn zevende verjaardag had gevierd en Maurits vier was geworden maakte het huwelijk van Frank en Marijke een diepe crisis door.

Bijna negen maanden nadat het gevaar van een scheiding was afgewend werd een dochtertje geboren. Marijkes moeder had gezegd, met een lachje, maar toch: ‘Mijn moeder noemde vroeger zo’n baby’tje een ‘kindje van hoop’, omdat men hoopte dat door de komst van dit zoontje of dochtertje het huwelijk beter zou gaan.’

Frank had erom gelachen en hij had gezegd: ‘Nee, moeder Maartje, dit kindje is een liefdesgeschenk.’ Marijke had niets gezegd.

Nu, vele jaren later, deze middag in hun prachtige huis, dacht Marijke aan die tijd terug. En ze nam zich voor om eens, als er tijd en rust voor was – en dat was deze middag beslist niet het geval – over de gebeurtenissen van toen na te denken.

Toen Marijke hem had verteld dat ze zwanger was van hun derde, vond Frank – en zij was het met hem eens geweest – dat de tijd gekomen was om uit te kijken naar een ruimere woning. Een gezin met drie kinderen in dit huis was echt te veel. Ze hoopten beiden dat hun derde kindje een meisje zou zijn, maar met een derde jongetje waren ze beslist ook heel blij geweest. Maar Frank vond een gezin met zonen en dochters geweldig.

Het architectenbureau dat Frank al enkele jaren voor hun huwelijk had geopend – hij was een ondernemend man – liep uitstekend. Veel werk, een ruim inkomen. Ze kochten het grote huis in de Kastanjelaan. Kort nadat ze de woning hadden betrokken en ze de drukte van nieuwe meubelen aanschaffen en verhuizen te boven waren gekomen, werd het kindje geboren. Een meisje, een prachtige baby met donkere haartjes en een rond kopje. Volgens Frank lag er een wondertje in de wieg. Frank stelde voor haar naar hun beide moeders te vernoemen. Zijn moeder heette Anna, de

moeder van Marijke Maartje. Van die twee namen maakte hij Anne-Martine. Marijke vond het een prachtige naam en zo werd deze kleine pop in het leven geïntroduceerd als Anne-Martine Hildenburg.

Goede jaren en blij zijn met elkaar gingen voorbij. Het architectenbureau van Frank breidde zich uit, het smalle pand in de Muntstraat waar hij dus al voor zijn huwelijk was begonnen, werd te klein. Frank hoorde dat een oud, statig pand aan Het Grote Oost te koop kwam. Kijken, rekenen, overleggen en uiteindelijk beslissen tot aankoop over te gaan. De naam 'Hildenburg' was bekend bij mensen die een nieuwe woning wilden laten bouwen of hun woning wilden verbouwen of restaureren. Hildenburg was in West-Friesland, en ook daarbuiten, een betrouwbaar adres.

Frederik had zijn zesentwintigste verjaardag gevierd, hun oudste was al een hele kerel. Hij leek op Frank, ook blond, groot, innemend en wetend wat hij wilde, hij had beslist het karakter van de Hildenburgers. En daar was volgens moeder Marijke niets mis mee. Frederik was het jaar daarvoor afgestudeerd en hij had inmiddels een goede baan in Haarlem. Hij woonde samen met Tineke, een meisje dat dikwijls op een grappige en leuke manier naar gebeurtenissen die zich rond haar afspeelden kon kijken en over de mensen waarmee ze omging op een knus toontje vertelde. Frank en Marijke hadden Tineke met plezier in hun gezin opgenomen. 'Ze past uitstekend bij Frederik en ze past ook goed bij ons,' had Frank over haar gezegd en dat was, stelde men in huize Hildenburg vast, een juiste uitspraak. Frederik en Tineke wilden binnen niet al te lange tijd trouwen.

Maurits was drieëntwintig. Hij leek ook op zijn vader. 'Ja,' had Frank daarover lachend gezegd, 'ik geef mijn kinderen een keurmerk mee.' Maurits was ook blond, groot en vriendelijk en ook hij wist wat hij wilde. Hij studeerde nog:

marketing aan de universiteit van Amsterdam. Hij huurde in die stad een kamer in een smalle straat in de binnenstad, want elke morgen van Hoorn naar Amsterdam reizen en in de avond weer terugkeren, kostte veel te veel tijd. Maurits had een lief meisje uitgezocht, Guusje, ook zij viel in de smaak bij haar toekomstige schoonouders en dat was prettig, want er kunnen nare toestanden uit voortkomen als de één de ander niet mag...

En dan hun dochter, Anne-Martine. Ze was negentien. Ze had donker haar en bruine ogen, net als haar moeder. Alle Van Keulens hadden donker haar en bruine ogen.

Deze mooie zomermiddag zat Marijke in de ruime voorkamer. Ze was alleen en dat was goed, want ze wilde het gesprek voorbereiden dat ze straks, als Anne-Martine thuis kwam, met haar dochter zou voeren.

Dat 'voorbereiden' was een opdracht die Frank haar enige dagen geleden min of meer had toegeschoven. Hij zei haar die avond op een voorzichtige, subtiele wijze – dat kon Frank keurig doen – dat ze in haar omgang met familieleden, vrienden en vriendinnen vaak te open was en sommige problemen te snel aanpakte. Het was niet de bedoeling er direct met de botte bijl op in te hakken, natuurlijk niet, maar juist voorzichtiger te werk te gaan, vooral nu een heftig gesprek tussen moeder en dochter gepland stond. Dat was een belangrijke tip voor haar. Hij vertelde hoe hij een gesprek voerde. En Frank Hildenburg, dat viel niet te ontkennen, behaalde successen met zijn gesprekken. Hij sleepte er grote opdrachten mee binnen. Hij bracht die avond zijn wijsheid op Marijke over. Frank verstond de kunst een goed gesprek te volgen, zij wilde proberen zijn wijsheden te voeren. Het ging tenslotte om het goede resultaat en de tevredenheid bij hen na afloop van het gesprek met Anne-Martine.

'Wanneer jij naar voren wilt brengen wat je niet aanstaat stort je de woorden als een bruisende waterval over de personen die naar je luisteren heen, je overvalt ze ermee, ze

kunnen ze niet ontwijken,’ had Frank gezegd. Vreselijk overdreven natuurlijk, zo erg was het beslist niet en bovendien – had ze gedacht – ze móésten ze ook niet kunnen ontwijken. Hij had er op een rustiger toon aan toegevoegd: ‘Dat is niet verstandig, vrouwtje, erger nog, het is in de meeste gevallen ónverstandig. Ik weet dat jij de woorden niet zo scherp bedoelt, ik ken je goed genoeg, maar geloof me, het is beter op een mildere toon te zeggen hoe je erover denkt.’

Ze was, ondanks dat hij begrip voor haar uitvallen had getoond, licht beledigd en verontwaardigd geweest over zijn uitspraak. Wat een onzin zeg, ze gaf gewoon haar mening over dit of dat en dat deed ze op haar eigen manier. En dat was een goede manier, want haar ouders hadden altijd gejubeld dat ze zo heerlijk open en ‘to the point’ voor de dag kon komen... Maar Frank vond juist dat het niet zo was. Ze had stilletjes beledigd naar hem geluisterd, dat kon moeilijk anders, ze waren met z’n tweetjes in de kamer, maar ze had even gedacht: eigenwijs mannetje... Hij werd steeds eigenwijzer, maar zij wist wel hoe dat kwam. Hij was de baas in zijn kantoor, niemand durfde hem echt tegen te spreken. Joop, Lars, Edwin en Hannie, zijn medewerkers, waren geen sulletjes en ze zouden het beslist niet altijd met hem eens zijn, maar ze durfden hun mond niet open te doen. Nou, zij wel...

Het was een onderwerp geworden waarover lang werd gepraat en aan het einde van die avond had ze toch gedacht dat er wel iets aannemelijks in de redenering van Frank was aan te wijzen. Hij was een verstandige man, hij had háár tenslotte uitgekozen om zijn vrouw te worden en zij was destijds door zijn meestal rustige houding en manieren verliefd op hem geworden.

Het komende gesprek was belangrijk, want Anne-Martine stond op het punt een richting in haar nog jonge leven te kiezen waarvan Frank en zij overtuigd waren dat het geen goede richting was. Anne-Martine was een maand geleden negentien jaar geworden. Ze had het atheneum

prima doorlopen, goede cijfers op de eindlijst, maar ze wilde niet verder studeren. En welke mogelijkheden lagen er in deze tijd nog open voor hun dochter als ze niet verder studeerde, wat kon het kind bereiken, niets toch?!

En, dat was eigenlijk het meest verontrustende op dit moment: Anne-Martine ging om met een jongen die wat achtergrond en opleiding betrof totaal, maar dan ook totaal niet bij haar paste. Verder wilde Marijke niet te kwaad over Jasper denken – in het kader van deze voorbereiding was het waarschijnlijk beter daarmee rekening te houden en niet te persoonlijk en belastend over Jasper te praten. De jongen was enkele malen bij hen thuis geweest toen Marijke er nog van uitging dat het één van de knapen was die rond Anne-Martine zwermden. Daar had ze begrip voor, ze was tenslotte een leuke meid om te zien, was spontaan en levendig, ze had wel iets van het karakter van haar moeder, ook spontaan. Soms een echte flapuit, maar, kind, als je een verstandige man ontmoet, leert hij je er verstandig mee om te gaan...

Maar nu ze meer wisten over Anne-Martine en Jasper was het tijd om in te grijpen.

Frank had voorgesteld met zijn meiske praten, vader en dochter, dat voegde dikwijls heel goed, maar wanneer was het een goed moment om dit aan te pakken? Hij kwam de werkdagen niet vroeg naar huis, de laatste relatie bleef even praten, daarna moest hij afsluiten en noem maar op. Op zaterdagmorgen waren er in hun huis dikwijls een paar uren om rustig te praten, maar dan waren er vaak ook nog zaken op het kantoor die afgehandeld moesten worden. Daarom had Marijke gezegd dat zij met Anne-Martine zou praten. Vader en dochter kan goed uitpakken, maar moeder en dochter, allebei vrouwen, weten hoe gevoelig het onderwerp van de liefde kan liggen...

‘Anne-Martine,’ begon Marijke Hildenburg die namiddag het gesprek met een vriendelijke klank in haar stem. Anne-Martine hoorde het, maar ze hoorde ook een dwingend

ondertoontje. De dochter kende dit toontje van mama, maar ze reageerde er niet op en haar moeder praatte verder: ‘Gisteravond hebben papa en ik tot heel laat gepraat over wat ons heftig bezighoudt. Je weet waarover ik het heb en je weet ook hoe belangrijk het is.’

Anne-Martine knikte. Ze kon nu zeggen dat het ook voor haar heel belangrijk was, maar juist op de tegenovergestelde wijze waar het de uitkomst betrof. Het ging natuurlijk over haar vriendschap met Jasper, maar het was beter dit nog niet te zeggen. Eerst luisteren en afwachten.

‘Die jongen is geen geschikte vriend voor jou. Hij zal aardig zijn, natuurlijk is hij aardig, hij wil jou veroveren en aardig zijn is de enige weg daartoe. En de twee of drie keren dat hij hier in huis is geweest – papa en ik moesten toch weten over wie jij praatte, de naam Jasper Mulder zei ons niets – gedroeg hij zich keurig. Hij had er moeite mee, het waren zichtbaar zijn dagelijkse omgangsvormen niet, maar dat mogen we hem niet kwalijk nemen. Hij is in een ander milieu opgegroeid dan jij. En dat is het voornaamste punt waarom papa en ik ervan overtuigd zijn dat deze jongen niet bij jou past. Hij is geen partij voor jou.’

Anne-Martine zuchtte licht. Weer hetzelfde gezeur, dit was nu al enige maanden aan de gang. Sinds haar ouders wisten dat haar belangstelling voor Jasper verder ging dan alleen maar een jongen die ze kende en waarmee ze in hun vriendengroep leuk omging, waren er voortdurend opmerkingen op dit terrein naar voren gekomen. Maar ondanks het wrevelige gevoel dat in haar groeide over hun opmerkingen, bleef het stille lachje van blijdschap om haar vriendschap met Jasper; maar dat lachje liet ze niet zien. Maar nu, ze voelde het deze middag, wilde mama het sterker aanpakken. Maar Anne-Martine kende hun liefde... Mama zag alleen de jongen...

‘Je bent nog jong, net negentien en ik begrijp heus wel dat je wat in Jasper ziet, want het is een leuke jongen om te zien. Papa en ik weten dat jouw aandacht voor hem en zijn aandacht voor jou in de laatste maanden een paar passen

verder zijn gegaan dan vrijblijvende vriendschap. Wij veronderstellen dat het is gekomen tot een overschrijding van de grens van een oppervlakkige vriendschap naar een dieper gevoel.'

Snel maakten de gedachten van Marijke een sprongetje; het was goed geweest deze woorden voor te bereiden, maar dit kwam er een beetje te stijf en te formeel uit. Ze moest vooral de toon waarop ze een en ander ging zeggen onder controle houden, niet te belerend voor de dag komen. Maar helaas had ze die toon van nature een beetje in zich. Ook het opnoemen van de juiste argumenten om Jasper los te laten waren belangrijk om haar dochter ervan te overtuigen dat haar ouders gelijk hadden. Jasper groeide op in een arbeidersgezin, er was voor hem te weinig opleiding geweest en de kringen waarin hij verkeerde waren kringen waarin Anne-Martine zich niet thuis kon voelen. Ze kon zich in zijn milieu, de sfeer die om die mensen heen hing, niet behaaglijk voelen. Hij voelde zich erin thuis, hij wist niet beter. En omgekeerd, je moest alle zaken tenslotte van twee kanten bekijken, Jasper zou zich in hun manier van leven en in hun milieu nooit prettig voelen.

Ze had zich vanmiddag, tijdens het voorbereidende werk, voorgenomen geen kwaad woord over de familie Mulder te zeggen; ze kende ze gelukkig niet. Het waren waarschijnlijk goede mensen. Waarom zouden het geen goede mensen zijn? Waar het om draaide was de wetenschap dat Anne-Martine en Jasper niet bij elkaar pasten. Het leidde beslist tot teleurstellingen en ongelukken. Maar hoe haar dochter daarvan te overtuigen... Ze was lichtelijk verliefd op die knaap. Verliefdheid maakt dromerig, niet dat je openstaat voor de nuchtere werkelijkheid. Anne-Martine had een eigen wil en ook een sterke eigen mening. Zo hadden Frank en zij hun zonen en hun dochter opgevoed.

Toen Anne-Martine een meisje van zeven, acht jaar was, had Frank gezegd dat ze ook in haar kinderjaren al achter haar eigen gedachten en meningen moest staan en zich moest verdedigen als dat nodig was. Dat hield in, legde hij

haar uit, 'dat je weet hoe je over iets denkt, en als je ervan overtuigd bent dat je er op een goede manier over denkt, moet je het vasthouden, volhouden. Dat was voor het jonge kind moeilijk, dat begreep Frank ook heel goed, maar hij bedoelde ermee te zeggen dat hij wilde dat zijn dochter leerde over gebeurtenissen een eigen mening hebben en voor die eigen mening te gaan. Niet meetollen met allerlei toestanden die op haar nog smalle paadje kwamen. Papa zou haar begeleiden, haar leren...

Daarover was gepraat. Marijke herinnerde zich die avond nog goed. Ze was even verbaasd geweest over het onderwerp, maar na de toelichting van Frank gaf ze hem gelijk. Anne-Martine mocht niet meetollen met uitspraken van vriendinnetjes en klasgenootjes. Dergelijke akkefietjes speelden in die tijd sterk op haar school, de één wilde niet met Liesje spelen en de ander wilde Liesje juist wél in hun kringetje opnemen. Om een zelfstandig mens in de maatschappij te worden, moest Anne-Martine leren haar eigen mening te hebben en een eigen koers te varen. Zo had Frank het toen gezegd. Frank ging graag om met mensen die wisten wat ze wilden, die een goed doel voor ogen hadden, die iets nastreefden. In het leven van de Anne-Martine van toen was dat alles nog niet van toepassing, maar later zou ze doelen nastreven, ook bouwen aan een carrière. Geld verdienen vond Frank geen schande. Maar vóór alles moest een mens een richting kiezen en daar met overtuiging in verder gaan. Frank had zo zijn eigen principes en Marijke bewonderde dat in hem.

Ze praatte verder en Anne-Martine hoorde alle woorden gelaten aan. Ze had deze argumenten eerder gehoord, maar toen werden ze op een lichtere toon uitgesproken, deze middag was er iets beslists in de manier waarop mama praatte. Haar ouders hadden kennelijk het probleem 'Anne-Martine en Jasper' uitgebreid besproken. Het besluit was gevallen dat er aan de vriendschap een einde moest komen, dat was duidelijk. Vanmiddag werd haar de slotconclusie meegedeeld. Haar ouders verwachtten dat ze gehoorzaam

zou accepteren dat zij altijd het beste met haar voorhadden en dat ze naar hen zou luisteren.

‘Papa en ik hebben meer levenservaring dan jij. We weten dat jij het nu anders ziet dan wij en daar hebben we begrip voor, maar in deze belangrijke kwestie moet je naar ons luisteren en onze raad ter harte nemen. Het is voor jou, maar ook voor Jasper het beste een punt achter jullie vriendschap te zetten. Jullie horen en passen niet bij elkaar. Qua milieu al niet, en wij verwachten dat jij voor een hogere opleiding kiest. Wanneer je die achter de rug hebt, sta je nog verder van Jasper af. Ik wil de zaken duidelijk stellen. Jasper heeft na de lagere school een simpele opleiding gevolgd, het is eigenlijk geen opleiding te noemen. Het stelt weinig voor. Men noemt het ‘beroepsonderwijs’, maar hij kan er weinig mee. Dat blijkt ook uit zijn werkkring: verkoper in een lampenwinkel. Hanglampen en staande lampen, tafellampen en buitenlampen. Het mag dan de zaak van een oom van hem zijn, maar wat heeft hij daaraan? Niets. Als winkelbediende zit daar toch geen behoorlijke broodwinning in?! Jasper is gewend dat zijn moeder krap bij kas zit, maar jou is dat zuinige gedoe volledig onbekend. Jij kunt in dat milieu niet uit de voeten. Hierover nadenken is nog niet in je opgekomen, je zweeft op roze wolken van verliefdheid, maar als je nadenkt, weet je dat wat ik zeg de toekomst met Jasper zal zijn. Een simpel leven van dagelijks de euro’s tellen en weinig mogelijkheden hebben.’

Marijke Hildenburg zweeg. Dit moest even goed tot haar dochter doordringen. Maar de dochter zei: ‘Mam, je vergeet het allerbelangrijkste tussen ons. Jasper en ik houden van elkaar. Jij hebt meerdere malen verteld hoe het tussen papa en jou is gegaan. Papa had vriendinnen en jij had vriendjes, maar toen jullie elkaar zagen, wisten jullie meteen dat jij de grote liefde voor hem was en hij voor jou. Dat maken niet alle mannen en vrouwen in hun leven mee. Het is dikwijls elkaar langzaam beter leren begrijpen, elkaar gaan waarderen, met elkaar vertrouwd raken... Op

basis van al die dingen besluit een stel te gaan samenwonen of te trouwen, maar echte liefde is het lang niet altijd. Want echte liefde speelt het spel anders. Dat gebeurde tussen papa en jou en dat gebeurt nu tussen Jasper en mij!’

Marijke Hildenburg wist even niet wat te zeggen en Anne-Martine praatte verder: ‘Al jullie bezwaren tellen voor ons niet. We weten zeker dat wij bij elkaar horen. En dat is voor ons het belangrijkste. Als pap en jij daarin niet met ons kunnen meegaan, weet ik niet hoe het verder moet. Ik ken jullie zienswijze allang en ik hoorde daarnaast veel verhalen over ouders die niet blij waren met de keuze van hun dochters. Anneke mocht niet met Theo, Marlies niet met Joost, nu ik niet met Jasper, maar Jasper en ik houden van elkaar en we laten elkaar niet los. Ik weet dat jullie hoopten dat op een voor ons kwade maar voor jullie goede dag onze vriendschap door een hevige ruzie voorbij zou gaan. Dat zou de gemakkelijkste oplossing zijn, maar nu die oplossing niet komt, moeten er maatregelen genomen worden.’ Anne-Martine zag het gezicht van haar moeder, het kwam niet uit de plooi. Marijke had gehoopt na haar lange preek begrip bij haar dochter te vinden, maar het antwoord was: ‘Ik blijf bij Jasper.’ Wat moest er nu gebeuren...?

Het werd Anne-Martine, in de stilte die na haar woorden was gevallen, duidelijk dat haar ouders in hun gesprek van gisteravond hoopten en er ook van overtuigd waren, dat hun dochter een verstandig meisje was dat naar de goede raad van haar ouders luisterde.

‘We kunnen er nog uren over praten, Anne-Martine, maar papa en ik hebben gisteravond vastgesteld dat het in jouw belang is dat je de omgang met Jasper verbreekt. Het zal pijn doen, liefdesverdriet in je jonge jaren doet pijn, maar in de toekomst ben je ons dankbaar dat wij deze beslissing voor jou hebben genomen. Als je een studie hebt afgerond. Ik weet vrijwel zeker dat iets in de richting van psychologie, filosofie of kunstgeschiedenis heel geschikt voor jou zal zijn en je veel voldoening zal geven. En ik kan het je

aanraden, ik heb zelf voor een van deze opleidingen gekozen en ik ben blij met de inzichten die het me gebracht heeft. Jij ontmoet misschien in die kringen een jongeman die goed bij je past en die jou begrijpt. Een jongeman waarmee je kunt praten over alles wat je bezighoudt, een jongeman die met jou meedenkt. Dat kan Jasper in de toekomst beslist niet. Je bent nog jong, je moet naar je ouders luisteren. Je weet dat wij verstandige mensen zijn die het beste met je voorhebben. Wij sluiten nu ons gesprek. Papa praat morgenavond met je.'

In de avond fietste Anne-Martine naar de Appelhaven waar het gezin Mulder woonde. Via de poort naast het huis, over het terrasje, stapte ze de keuken binnen. De moeder van Jasper goot juist water in het koffiezetapparaat. Ze keek op toen Anne-Martine binnenstapte, er gleed een lachje over haar gezicht. 'Hallo, Anne-Martientje,' zei ze lachend, maar die lach gleed snel weg en ze vroeg: 'Lieve kind, wat is er gebeurd, je ziet er vreemd uit, ben je ergens van geschrokken?'

'Nee, dat is het niet. Maar er is wel wat aan de hand, er is zelfs veel aan de hand en ik weet niet hoe het zal aflopen. Er is iets gebeurd, en ik weet niet wat ik ermee aan moet.'

'Nou weet ik nóg niets,' zei Betty Mulder lachend, 'maar dat hindert niet, ik hoor het wel. We gaan naar de kamer, vader Bram en Jasper zijn daar, en we drinken eerst koffie, dit is een verstandig apparaat dat weet wanneer het moet opschieten. Daarna beslis je of je het alleen aan Jasper wilt vertellen of dat vader en ik er ook van mogen weten. Ik zet de kopjes alvast klaar.'

Jasper, die de stem van Anne-Martine had gehoord, kwam naar de keuken.

'Lievaling,' hij sloeg zijn armen om haar heen en kuste haar, 'wat is er gebeurd?'

'Vanmiddag vertelde mijn moeder opnieuw het verhaal over een onmogelijke liefde tussen twee jonge mensen. Zij is er nauw bij betrokken,' – toch even een lachje – 'want

het meisje is haar dochter en het vriendje is gewoon het vriendje, maar de jongen past niet bij het meisje en het meisje past niet bij de jongen. Moeders dochter luisterde gedwee naar alle woorden die hierover naar voren werden gebracht. Tot nu toe is er geen einde aan de relatie gemaakt en mama's praten haalde dus niets uit. Moeders missie is mislukt. Nu gaat mijn vader zich ermee bemoeien. Morgenavond moet ik thuisblijven, dan praat papa met mij over mijn toekomst.'

Jasper knikte. 'We kunnen er eerst samen over praten, in mijn slaapkamer, dan kun jij stoom afblazen. Maar dit zijn geen nieuwe kreten. We horen ze al een poosje, maar alles komt nu waarschijnlijk in een voor ons gevaarlijker situatie terecht. Je moeder verwacht dat jij na het horen van de nare situaties die uit onze vriendschap zullen voortkomen, zoals armoe-troef met die vent en geen kans je idealen te bereiken, langzaamaan tot het inzicht zult komen dat je moeder gelijk heeft. Maar zij wilde jou, daarvan ben ik overtuigd, niet te veel tegen zich in het harnas jagen. Je vader is uit ander hout gesneden. De man heeft geduld getoond, maar als afwachten niet helpt, pakt hij de zaken grondig aan. Wij zitten er wel mee. Ik denk, lieve schat, dat met z'n tweetjes praten overbodig is, dat wordt verloren tijd. Ik neem aan dat jij vanavond uiterlijk halfelf thuis moet zijn, de avondklok van vader Frank, dan gaat de deur op slot.' Hij zei het lachend, echt Jasper, dacht Anne-Martine, hij kon de omstandigheden snel en duidelijk voor je neerleggen en er ook nog een grapje bij maken. 'Ik denk dat het verstandig is er met mijn vader en moeder over te praten. Want wij weten wat wij willen en wat we gaan doen, wij laten elkaar niet los, maar als jouw ouders het daar niet mee eens zijn, moeten er oplossingen gezocht worden.'

Anne-Martine knikte instemmend. Ze had een goede verhouding met de ouders van Jasper. Het waren mensen die in een veel kleiner huis woonden dan haar ouders en de meubelen hier waren niet duur en pasten qua vormgeving ook niet zo bij elkaar, maar het geheel was gezellig. De

ouders van Jasper, in elk geval zijn moeder, hadden beslist een goede smaak. Ze zou, als er geld voor was, andere meubelen kiezen, maar helaas ontbrak het geld daartoe. En hier waren ze tevreden mee.

De ouders van Jasper zeiden hem niet dat het beter was het meisje Hildenburg los te laten omdat zij uit een gezin kwam waar meer geld voorhanden was. Hij kon later een vrouw die gewend was te krijgen wat ze wilde, dat niet geven en daar konden narigheid en ruzie uit voortkomen. Dit konden ze toch zeggen? Mogelijk hadden haar ouders gelijk omdat zij het van de andere kant bekeken, maar de ouders van Jasper maakten zulke opmerkingen niet. Ze hadden Anne-Martine vanaf de eerste dag van de vriendschap tussen Jasper en haar gezellig in hun kringetje opgenomen.

Jasper droeg het blad met de gevulde koffiekopjes naar de kamer, Anne-Martine volgde met de koektrommel.

Toen ze rond de tafel zaten, begon Anne-Martine te vertellen. 'Jullie weten allang dat mijn ouders vinden dat Jasper en ik niet bij elkaar passen. Ze hebben het in gesprekken daarover nooit over zijn lieve karakter en mijn nukkige buien, nee, het gaat tussen ons in de toekomst beslist niet goed omdat we in verschillende milieus zijn opgegroeid. Omdat mijn vader meer verdient dan u,' ze keek vader Bram aan, 'en omdat Jasper nooit directeur van een groot bedrijf zal worden. Jasper en ik kennen die bezwaren en in hun redenering zit mogelijk een grond van waarheid, maar het brengt tussen ons geen narigheid en geen ruzie. Wij houden van elkaar, wij blijven bij elkaar.'

'Je geeft toe dat de redenering van je ouders niet dom is en daar zijn we het alle vier over eens. Jij weet ook dat iemand die in zijn jeugd jaren in luxe is opgegroeid, het moeilijk kan krijgen als er in de toekomst dikwijls geen geld is om plezierige dingen te doen. Je ouders willen dat dat goed tot je doordringt. Maar ik vind het te ver gaan te beslissen dat Jasper en jij daarom niet met elkaar mogen omgaan. Aangenomen dat wat jullie voor elkaar voelen een

werkelijke grote liefde is, dan mag niemand, jouw vader en jouw moeder niet en Betty en ik ook niet, dat uit jullie leven wegvagen! En ik weet waarover ik praat. Toen ik Betty ontmoette, wist ik dat zij de juiste vrouw voor mij was en omgekeerd zag Betty, gelukkig maar, in mij de juiste bink voor haar. Anders was het levenslang liefdesverdriet voor mij geworden.'

'Mijn ouders vertellen hetzelfde verhaal. We kunnen jullie dus alle vier grote bofkonten noemen!' Anne-Martine lachte hartelijk. 'Want zo normaal is het niet de echt grote liefde in je leven tegen te komen! Veel mensen zijn met minder gelukkig, omdat ze de echte liefde niet kennen. Ik heb het vanmiddag nog tegen mama gezegd. Wat dat betreft zijn Jasper en ik kinderen van ouders die weten wat echte liefde is.'

Ze lachten er alle vier om.

'We moeten er nuchter over praten,' legde Jasper de gedachten die hem bezighielden op tafel. 'Stel dat het jouw ouders ernst is dat wij uit elkaar moeten. Ze willen dat jij naar Amsterdam vertrekt om een gewichtige studie op te pakken. Jonge mensen in hun kringen die niet gestudeerd hebben, staan naar hun idee volkomen kansloos in het leven. Maar jij hebt, los van het feit dat je met mij omgaat, geen zin in studeren. Je bent dus sowieso een kansloos meisje.'

'Inderdaad, ik heb, los van jou, geen zin om verder te studeren. Het zijn gauw vier, vijf studie jaren op kamers wonen en dat kan genoeglijk zijn want studenten hebben over het algemeen een vrolijk leven, maar mij lokt het niet. Er is ook geen studierichting die ik graag wil volgen. Iets waar ik meer van wil weten. Geschiedenis bijvoorbeeld.'

'Wat wil je dan gaan doen?' vroeg Betty Mulder.

'Ik heb het atheneum met mooie cijfers afgesloten en het is echt een opleiding waarmee ik een goede baan kan krijgen. Als dit tussen mij en mijn ouders vastloopt, en daar ben ik heel bang voor, zit er niets anders op dan het huis uit te gaan. Als ik een goede baan heb, verdien ik. Jasper ver-

dient al, en daarmee hebben we dus de zekerheid voor onszelf te kunnen zorgen. Ik ben net negentien geworden, Jasper is vierentwintig, dus trouwen kan nog wel even wachten. Samenwonen is een optie, maar waar moeten we wonen? Stel dat we ergens een appartementje kunnen huren, dat noemen ze tegenwoordig een startershuisje, nou, wij zijn dan wel echte starters, ja toch? Starters naar het geluk, we staan in de startblokken! Maar we hebben geen geld om in ons huisje spulletjes neer te zetten. Ik heb een aardig saldo op mijn bankboekje, maar als mijn vader dwars is, blokkeert hij dat. En dat doet hij zeker als ik niet naar hem luister. Mijn papa is een lieve papa zolang ik een gehoorzame dochter ben. Anders komt hij met een ander gezicht voor de dag. En het is een man die weet dat je zonder geld niet veel kunt beginnen in het leven, hij zal die bankrekening snel blokkeren.'

'Nou,' zei vader Bram, er gleden lach over zijn gezicht, 'er staat nog wel een keukentafeltje op zolder, hè moeder en twee stoelen kunnen we ook missen. En Jasper heeft een tweepersoons bed, hij wil ruimte voor zijn lange benen, dat bed mogen jullie meenemen. Het matras is niet nieuw meer, maar jullie zijn niet dik en je bent in de slaapkamer met andere dingen bezig dan te verlangen naar een bed van een duur merk.'

Betty schudde haar hoofd. 'Wat is dat nou weer voor rare taal, Bram? En dat tijdens een zo ernstig gesprek. Bovendien krijgen zij voorlopig geen flatje of huisje toegewezen. Er zijn vele wachtenden voor hen.'

'Ik ben schuldig,' bekende vader Bram, 'en ik heb een vraag: is er nog koffie?'

Betty schudde haar hoofd. 'Straks. We houden ons eerst bij dit gesprek, want we praten er in luchtige bewoordingen over, maar het kan tot een heel ernstig gebeuren uitgroeien als de vader van Anne-Martine morgenavond, wanneer hij met zijn dochter praat, zijn eisen stelt. Als hij haar verbiedt met Jasper om te gaan, wat dan?'

'Ik zeg dat ik Jasper niet loslaat en hij mij niet. Dat staat

vast. Als mijn vader daar geen genoegen mee neemt, en ik weet nu al dát hij er geen genoegen mee zal nemen, is er maar één oplossing en dat is dat ik ons huis uit ga. Want mijn ouders, en vooral mijn vader accepteren niet dat ik, ondanks hun verbod, toch bij Jasper blijf. En Jasper zal niet meer ons huis mogen binnenkomen. Het wordt een onhoudbare toestand.'

Bram Mulder knikte. 'Als het echt zo op de spits wordt gedreven, meisje, ligt er maar één mogelijkheid open en dat is dat jij hier komt. Je komt als het meisje van Jasper naar ons huis en je zult onze huisgenote zijn. Dat lijkt me de enige, goede mogelijkheid. En het kan ook zijn,' hij keek Anne-Martine recht aan, 'dat je ouders uit jouw vlucht de conclusie trekken dat je liefde voor Jasper zo groot is dat je er een verwijdering tussen hen en jou voor overhebt. Dan zien ze waarschijnlijk in dat Jasper veel voor je betekent. Ik ben ervan overtuigd dat je ouders het geen prettige situatie vinden en dat is dan zwak uitgedrukt. Ze houden van je, je bent hun dochter.' Bram Mulder zweeg even, toen voegde hij aan zijn woorden toe: 'Alles komt heel plotseling op ons af, vooral op jou, want jij wordt het lijdende voorwerp in deze hele geschiedenis. Jij, Anne-Martine, moet goed nadenken over wat je wilt, of je dit aankunt. Het is bijzonder jammer dat er, als het doorgaat zoals het er nu uitziet, waarschijnlijk te weinig tijd overblijft om over alles wat te gebeuren staat na te denken. We weten dat het al een poosje suddert bij je ouders, maar als het gesprek met je vader morgenavond verloopt zoals je verwacht, sta je opeens voor een grote, heftige beslissing. Wil en kun je zo'n grote stap nemen...? Je bent nog jong. Is jouw liefde voor Jasper groot genoeg om dit te doen?'

'Ik laat Jasper niet uit mijn leven gaan,' Anne-Martine zei het met overtuiging.

'Dan moeten we er vanavond nog over praten hoe we het aanpakken als jouw vader morgenavond echt met zijn eis komt.'

Ze praatten erover tot de wijzers van de klok aanwezen

dat het kwart voor elf was. Er was besproken hoe en wanneer ze het huis zou verlaten en welke kleding ze kon meenemen. Het was niet mogelijk dat vader Bram met zijn auto naar de Kastanjelaan reed om alle spulletjes die ze wilde meenemen in de achterbak van de auto te laden...

Naast elkaar fietste het tweetal door de donkere, oude binnenstad naar de brede wegen van het nieuwe, ruime stadsdeel.

Een stukje voor het Hildenburghuis zetten ze hun fietsen tegen een laag tuinmuurtje en Jasper sloeg zijn armen om haar heen. 'Ik vind het zo verschrikkelijk wat er met ons gebeurt. We houden van elkaar en geloof me, ik weet het zeker, het kán gewoon niet anders gaan, wij redden het samen wel. Wij zijn gelukkig en we blijven gelukkig. Waarom moet dit nu gebeuren...? En jij alleen zult morgenavond de retirade over je heen krijgen! Ik kan niet mee-gaan, je vader zal me wegsturen.'

Anne-Martine maakte zich wat los uit zijn armen en leunde tegen het muurtje. Jasper stond dicht naast haar. Er viel een stilte, wat moesten ze nog zeggen? In die korte stilte vroeg Anne-Martine zich af op welke manier haar vader met haar zou praten.

Opeens waren er beelden van een avond, minstens vijf, zes jaren geleden. Een winteravond. Ze zaten in de huiskamer, alle vijf, het hele gezin, theekopjes op tafel en chocolaatjes in een schaaltje. Zij had het gesprek aanvankelijk niet gevolgd, ze was twaalf, dertien misschien en ze hoorde wel wat papa zei, maar zijn woorden waren bestemd voor Frederik, die naar Amsterdam zou gaan. Hij werd student en de woorden waren mogelijk ook interessant voor Maurits, al duurde het nog even voor die zover was dat hij ook ging studeren. Toen ze wél luisterde, was er een lichte verbazing en ook verwondering over haar gekomen; wat zei papa nou...?

Hij vertelde, en zijn toon had een triomfantelijke klank, over de jongens die bij hem in de klas zaten op de hbs. 'Ik voelde toen al dat het nuttig zou zijn met een paar van die

knapen bevriend te raken. Hun vaders hadden een groot bedrijf of waren directeur van een flinke onderneming. Of ze zaten in het gemeentebestuur. Dat zijn mensen die je kunnen helpen als er dingen gebeuren moeten die je alleen niet voor elkaar kunt krijgen.

Een paar van die jongens, onder andere Joost ten Bruggekate en Willem de Koning, gingen na de hbs-tijd ook naar de Vrije Universiteit. We vormden een hecht groepje. Er kwamen natuurlijk nieuwe gezichten bij. Hans Verdegaal, met hem heb ik nog contact en Marit Feenstra, zij heeft een hoge baan op een ministerie in Den Haag. Ik koos uit dit soort jongelui mijn vrienden, want, onthou dat, Frederik, vrienden en goede kennissen zijn belangrijk als je na je studie iets wilt opbouwen en daarbij raad kunt gebruiken. Zo'n vriendenrelatie kan deuren openen als je geld wilt lenen. Een vriend met een vader bij de bank kan je ter wille zijn, hij heeft vertrouwen in je omdat zijn zoon je graag mag.

Ik zocht, na de Muntstraat, een geschikt pand om naartoe te verhuizen met het kantoor, ik wilde een bijzonder pand, een opvallend pand en dat is het geworden! Vanbuiten nog de stijl van de vroegere glorie in Hoorn, aan het Grote Oost, een belangrijke straat destijds, vanbinnen ingericht zoals ik dat wilde. Ik had een goede verstandhouding met Stefan Wagenaar, hij was soms een vervelende, eigenwijze kwast, maar zijn vader zat op de goede plek in het gemeentebestuur en hij heeft me geholpen dat pand in handen te krijgen... Ook bij het aanvragen van vergunningen heeft hij zijn bijdrage geleverd. Zo kan ik het wel zeggen.'

Anne-Martine herinnerde zich nog de triomfantelijke blik op pappa's gezicht, nu, deze avond, dicht naast Jasper en vlak bij het huis waar ze woonde. Het huis waar diezelfde vader morgenavond tegen haar zou zeggen dat het voorbij moest zijn tussen Jasper en haar. De verbazing van toen was gebleven. Ze dacht er niet vaak aan, maar ze kon zich haar verbazing erover nog goed voor de geest halen. Papa, die trots vertelde dat hij bewust vrienden had gekozen uit

de jongens die met hem de hbs-opleiding volgden, en die ook later medestudenten had gefilterd uit een grotere groep om ze tot zijn speciale vrienden te maken. Om, dat besefte ze diezelfde avond al, beter van ze te kunnen worden, ze voor zijn karretje te kunnen spannen. Hij deed het met voorbedachten rade en hij had er die avond met trots over verteld. Toen al groeide in haar iets van lichte afkeer. Papa, zo doe je dat toch niet? Maar haar vader deed het wél en hij bracht het naar voren als een stukje strategie, van vooruitzien. De mensen die hem zouden helpen, want daar ging het om, om zich heen verzamelen. Haar papa, haar joviale, gezellige papa die zo genoeglijk kon praten over hun vrienden. Maar ondertussen... En zij, een kind nog, dacht dat een vriend of een vriendin iemand was die je graag mocht en waarmee je goed kon opschieten. Maar vriendschap op een dergelijke basis, dat was niet goed. Ze besefte toen dat er in het denken van haar vader iets sluws zat en misschien, wist ze nu, was dat er nóg. Ze wist het ook te benoemen: berekening...

‘Lieveeling,’ de stem van Jasper, zijn armen om haar heen, ‘waaraan denk je, waar ben je bang voor?’

‘Ik kan je nu niet zeggen welke gedachten opeens in me naar boven borrelden. Het is voor hier en nu een te lang verhaal, maar binnenkort vertel ik je erover. Als we weten waar we aan toe zijn. En hoe het morgenavond zal gaan, Jasper...? Ik weet het niet. Misschien valt het mee, maar ik weet bijna zeker dat het zal tegenvallen. Mijn vader kan op zakelijk gebied doordrammen om het uiterste te bereiken, maar wanneer hij aanvoelt dat het hem niet gaat lukken, doet hij een paar passen terug om de relatie met de klant niet te verbreken. Want dat gaat meer kosten. En dat is de bedoeling niet. Maar in dit geval: zijn dochter die een leven wil kiezen waarin ze volgens hem diep ongelukkig zal worden, in dit geval dramt hij tot het uiterste door. En als dat gebeurt, kan het zover komen dat ik morgenochtend mijn tas op de bagagedrager bind en naar de Appelhaven fiets. Maar dat is natuurlijk een heel ingrijpend gebeuren en we

weten niet welke gevolgen dat zal hebben. Ik ken mijn vader. Hij is een leuke papa voor zijn gehoorzame kinderen, maar een moeilijke papa voor zijn zonen en dochter die voor een liefde kiezen die hij niet goedkeurt.’ Ze zweeg even, toen voegde ze eraantoe: ‘We kunnen er nog lang over praten hoe het zal gaan, maar pas morgenavond kennen we de waarheid. Ik zie wel hoe het loopt, lieverd. Vanavond al stop ik wat kleren in een grote sporttas. Misschien is het nuttig een paar dagen weg te gaan om mijn ouders te laten zien wat ze hebben aangericht met hun weigering. En, dat staat natuurlijk toch vast, Jasper, ik ben ervan overtuigd dat ze mij niet kwijt willen.’

‘Lieve!ing, ik denk de komende uren aan je, ik droom vannacht over je en morgen voel je dat ik in gedachten bij je ben. Morgenavond omring ik je met mijn positieve gedachten om je te steunen. Ik geloof daar eigenlijk niet in,’ een grijns op zijn gezicht, ‘maar je weet maar nooit...’

‘Als het gesprek echt heftig wordt, denk ik hieraan, Jasper, en het zal me beslist steunen.’

Ze kusten elkaar.

Op datzelfde tijdstip zaten Frank en Marijke Hildenburg in de grote woonkamer.

Frank keek naar de klok. ‘Half elf thuis, dat weet ze. Ze is te laat.’

‘Ze heeft Jasper vanavond beslist over mijn gesprek met haar verteld.’

Frank knikte. Ja, dat konden ze wel aannemen. Belangrijk nieuws tenslotte.

‘En ik heb haar gezegd dat jij er morgenavond met haar over wilt praten.’

Frank knikte, hij wilde Marijke niet verdrietiger maken dan ze al was, maar het was beslist geen goede zet van haar geweest dat gesprek aan te kondigen. Nu was Anne-Martine voorbereid op alles waarmee hij zou komen. Ze kende zijn denkbeelden, wijsheden en overtuigingen tenslotte. Die had hij al meerdere malen gespuid. Maar de fei-

ten lagen zoals ze lagen, hij moest handelen zoals hij dacht dat goed was. Deze affaire moest ferm aangepakt worden; deze relatie mocht niet langer duren. Dan groeide er te veel tussen die twee jonge mensen. Het moest voorbij zijn.

‘Hoe wil je het aanpakken?’ vroeg Marijke.

‘Ik bouw een goed gesprek met haar op, vrouwtje, vertrouw maar op mij. Anne-Martine is mijn dochter, ze heeft in grote lijnen zeker iets van mijn manier van denken in zich. Net als de jongens. Maar we moeten er rekening mee houden dat ze een meisje is, meisjes hebben meer roze dromen dan jongens! Maar ik weet hoe ik het moet aanpakken. Nuchter de grote nadelen etaleren en als ze daarover nadenkt, weet ze dat wij gelijk hebben door haar deze verbintenis te verbieden.’

Marijke knikte instemmend, maar ze was er niet van overtuigd dat het zou aflopen zoals Frank dacht; maar hoe dan wel...?

Anne-Martine stapte de kamer binnen. ‘Hallo,’ begroette ze haar ouders vriendelijk.

‘Dag kind,’ reageerde Marijke op een lieve toon.

Frank vroeg met een grappige ondertoon: ‘Jasper nog gezien vandaag?’

‘Ja, natuurlijk. Een dag zonder Jasper is een dag die ik niet doorkom!’ Ze ging met dansspasjes door de kamer richting de gangdeur. ‘Ik huppel meteen naar boven, welterusten.’

Toen ze de deur achter zich had dichtgetrokken, vroeg Frank zich af of hij had moeten zeggen: ‘Denk je om onze afspraak voor morgenavond?’ maar het kind was ‘in the mood’. Laat haar maar. Morgen kwam alles goed. Het werden verdrietige dagen zonder Jasper voor zijn meisje, maar Marijke en hij wisten dat dit het beste was voor hun dochter. Een periode van tranen en verdriet, daar hielpen ze haar wel doorheen, en snel genoeg zou Anne-Martine beseffen dat dit het beste was. Zoiets heette: levenservaring opdoen.